

Stageboer kocht bedrijf in Duitsland voor stagiair

Semigratie in plaats van bedrijfsuitbreiding

Copyright foto

Stagiair Marco Hekert wilde dolgraag boer worden, maar kon dat niet in Nederland. Stageboer Arno van Velzen had uitbreidingsplannen in Groningen, maar verruilde die voor een tweede bedrijf in Duitsland. Hekert runt dat nu samen met partner Janine Kielstra. „Uitbreiden in Nederland kostte net zo veel als een tweede bedrijf in Duitsland”, verklaart Van Velzen.

„Mijn vader zei destijds dat we nou toch echt een goede stagiair hadden”, lacht Arno van Velzen aan de koffietafel van de boerderij in het Duitse Jade. „Hij is altijd erg kritisch, dus dit was een groot compliment voor Marco.” De uitspraak illustreert Van Velzens vertrouwen in zijn voormalige stagiair Marco Hekert. Een vertrouwen dat dusdanig groot was, dat hij bereid was een melkveebedrijf voor hem te kopen.

Jade

De Groningers Marco Hekert en Janine Kielstra – hij komt uit Westerbroek en zij uit Midwolda – boeren sinds 1 oktober 2005 in het Duitse Jade. De plaats ligt vanaf Groningen honderd kilometer over de grens en dertig kilometer ten noorden van Oldenburg.

„Mijn ouders hadden geen boerderij en die van Janine ook niet, dus konden we geen boer worden”, vertelt Hekert. Hij wist al vroeg dat hij met een relatief gering kapitaal over de grens boer zou kunnen worden. Hij had namelijk gehoord dat je met een eigen vermogen van twee ton er al een bedrijf kon pachten en liet bij Arno ooit terloops vallen, dat hij wel boer kon worden als zijn ouders hun huis zouden verkopen. „Later kwam Arno met het idee om in Noord-Duitsland een boerderij te kopen, waar ik mee aan de slag kon. In eerste instantie ben ik niet op dat voorstel ingegaan, want hij moest het natuurlijk eerst wel zeker weten”, vertelt de bescheiden Marco.

Maar Van Velzen wist het zeker. Samen met de stageboer zochten Marco en Janine gedurende een half jaar naar een bedrijf. Uiteindelijk streken ze in Jade neer, een plaats in Nedersaksen aan een zeearm die deel uitmaakt van de Waddenzee. „We hebben verschillende bedrijven bekeken. Op dit bedrijf zat een Duitse melkveehouder van 65 jaar, die wilde stoppen.

Hij had moeite met het feit dat zijn zoon het bedrijf niet wilde overnemen en had daardoor de laatste tien jaar geen onderhoud meer gepleegd. We moesten dus veel opknappen, maar het voordeel was dat het bedrijf wel betaalbaar was.”

Snelle groei

Nadat Arno, Marco en Janine voor het bedrijf in Jade hadden gekozen, ging alles ineens heel snel. „Drie weken nadat we hier in september voor het eerst waren, zijn we hier al begonnen”, vertelt Marco, die net als Janine op dat moment net de MAS-opleiding had afgerond. Van Velzen nam het Duitse bedrijf volledig over, dus inclusief de verouderde gebouwen en het machinepark. Maar ook inclusief de 120 stuks vee, waarvan 50 melkgevend dieren en het quotum van 250.000 kilo melk. „De boerderij was heel sober met producties van vijf- à zesduizend kilo melk per koe. De koeien werden dan ook matig gevoerd”, verklaart Marco.

Omdat de quotumprijzen in Duitsland aanmerkelijk lager zijn, kreeg het Duitse bedrijf allengs meer quotum. Inmiddels heeft Van Velzen in Duitsland een kleine miljoen kilo melkquotum, wat Marco en Janine met de geleverde 1.160.000 kilo melk het afgelopen boekjaar fors hebben overschreden. „Het nationale quotum kwam niet vol”, verklaart de jonge veehouder.

Bij de start in 2005 kocht Van Velzen twintig hectare grond en daarnaast pachtte hij nog eens 34 hectare. Later kocht Van Velzen er nog tien hectare bij, zodat dertig hectare van de huiskavel inmiddels in eigendom is. Daarnaast wordt nu vijftig hectare gepacht. „De grondsoort hier is klei op veen. Dat is geen supergrond, wat dat betreft moesten we wel een beetje terugschakelen. We hebben nu

ongeveer vijftien hectare opnieuw ingezaaid”, aldus Marco. Net als de meeste boeren in de regio, past Hekert weidegang toe, maar dan wel alleen overdag.

Banken terughoudend

De grondprijs rondom Jade stijgt snel. Waar een hectare twee jaar geleden nog voor tienduizend euro van de hand ging, wordt er nu al grond verhandeld voor zeventienduizend euro per hectare. Oorzaak is de productie van biogas. Er is veel grond nodig voor de teelt van maïs voor de biovergisters. Hoewel de prijzen daarmee nog altijd lager liggen dan in Nederland, is het in Duitsland wel moeilijker om geld te lenen. „Duitse banken zijn terughoudender dan Nederlandse. Waar Nederlandse boeren tot voor wel twee euro per kilo melk gefinancierd zijn, vinden ze in Duitsland één euro al veel. Dat is op zich een nadeel, maar soms ook een voordeel. Bijvoorbeeld ten tijde van de lage melkprijs van 2009. Het was toen sowieso wel spannend. Je moet hier namelijk ook direct aflossen en binnen twintig jaar moet het geleende geld terugbetaald zijn”, vertelt Marco, die kuilplaten en een kavelpad nog op zijn wensenlijstje heeft staan.

Alleen werken

In 2007 verrees er een 2 + 2-rijige ligboxenstal in Jade. Een stal die eigenlijk in Meedhuizen had moeten staan. Arno van Velzen wilde zijn 1 + 1-rijige ligboxenstal uit 1987 namelijk voor het jongvee gaan benutten en er een nieuwe stal naast bouwen. Hij wilde groeien, van acht ton melk naar een miljoen kilo. Alles was in wezen rond, toen hij toch nog anders besloot. „Het kwam erop neer dat van acht ton naar een miljoen groeien net zo veel kostte als een ►

Arno van Velzen haalt zijn koeien in Meedhuizen voor het melken naar binnen.

Bedrijfsgegevens, Jade

Marco Hekert en Janine Kielstra hebben in het Duitse Jade 135 melk- en kalkkoeien. De koeien worden gehuisvest in een 2 + 2-rijige ligboxenstal uit 2007. 305-dagen productie: 9.500 kilo melk met 4,18 procent vet en 3,45 procent eiwit. Quotum: 990.000 kilo melk. Stiergebruik: Impuls, Diamond en Jardin. Rantsoen: onbeperkt graskuil, 12 à 13 kilo maïs en 2 kilo goedkope brok voor voerhek, daarnaast maximaal 10 kilo hoogwaardige brok via de krachtvoerautomaat. Grondareaal: 80 hectare, waarvan 30 hectare in eigendom, 6,5 hectare maïs en de rest gras, daarnaast wordt maïs aangekocht. De koeien worden overdag geweid, omdat de huiskavel te klein is om de veestapel dag en nacht te weiden.

Van links naar rechts: Marco Hekert (26), Janine Kielstra (26) en Arno van Velzen (45).

Copyright foto

Foto's

Meer foto's van beide bedrijven vindt u op www.melkveemagazine.nl

Het melkveebedrijf van Aad en Arno van Velzen bracht door de jaren heen maar liefst 32 honderdtonners voort.

tweede bedrijf in Duitsland. Bovendien zag ik het als een uitdaging", vertelt Arno. „Maar als ik Marco niet als stagiair had gehad, had ik het niet gedaan. Marco was er eerst en daarna ontstond pas het idee om in Duitsland te gaan boeren.“

Zes jaar later kan Van Velzen de stap voor zichzelf nog altijd goed verantwoorden. „Groeien in Meedhuizen betekende ook meer werk en ik ben alleen. Ik wil mijn bedrijf ook alleen blijven doen en dan houdt het bij honderd koeien op, denk ik. Ik zal nu nog eerder mijn oude gebouwen voor het jongvee en de droge koeien vervangen, dan dat ik een nieuwe stal voor de koeien zou bouwen“, aldus de veehouder, wiens stal plaats biedt aan negentig koeien.

IBR

In de stal met 77 ligboxen is gedurende één jaar een miljoen kilo melk gemolken. Dat was voordat Van Velzen 170.000 kilo quotum verkocht, om het daarmee vrijgekomen geld te investeren in Duitsland. „Achteraf had ik nog een ton meer moeten verkopen natuurlijk“, stelt Van Velzen. Nadat hij quotum had verkocht, besloot hij zijn overvloedige vee in quarantaine te doen om ze vervolgens naar Jade te transporteren. Arno exporteerde altijd veel vee en zou zijn hoogwaardige dieren op deze manier indirect toch zelf kunnen benutten, wat een andere reden blijkt voor de aankoop van het Duitse bedrijf. Maar het plan mislukte. De Groningse veestapel is niet IBR-vrij en Duitsland officieel wel. Ondanks een quarantaine kon het vee daardoor niet naar Jade worden vervoerd.

Digestaat

Hoewel de arbeidskosten in Duitsland duidelijk lager zijn dan in Nederland, waren de bouwkosten van de nieuwe stal even hoog. „De Duitsers bouwen degelijker. De muren zijn dikker, er zit meer ijzer in het beton en de dakconstructie is sterker“, legt Arno uit. Omdat er zich aan de buitenkant van de stal looppaden bevinden, is de stal relatief eenvoudig uit te breiden naar een 3 + 3-rijige stal. De stal is onderkelderd en heeft twee strohokken, een wachtruimte en diepstrooiselboxen, die zijn ingestrooid met digestaat. „Zaagsel als

diepstrooisel is duur“, verklaart Marco, „de strooiselkosten zijn nu gehalveerd.“ Het digestaat, dat voor het grootste gedeelte uit maïs bestaat, is kennelijk dusdanig verhit dat bacteriën voldoende zijn afgedood. Het bedrijfsfelgetal bedraagt namelijk slechts 95. Door de snelle groei hebben Marco en Janine het gestelde doel, 140 melk- en kalfkoeien, al bijna gehaald. Ze melken 115 koeien in hun 2 x 10 stands rapid exit melkstal van BouMatic. „Van de vijftig koeien die hier waren, hebben we er tien verkocht. De resterende veestapel is aangevuld met aangekochte dieren“, vertelt Marco. Al snel nadat het jonge stel in Jade was begonnen, steeg de productie per koe. „In het tweede jaar produceerden de koeien gemiddeld al 8.300 kilo melk en nadat we vorig jaar krachtvoerautomaten in onze stal kregen en harder zijn gaan voeren, is de productie doorgestegen naar gemiddeld 9.500 kilo melk in 305 dagen“, weet Janine.

Maatschap

Grote veranderingen in de bedrijfsvoering staan er voor de komende jaren niet op de planning. „Vanaf nu willen we optimaliseren, met zijn tweeën hebben we nu werk zat“, vindt Janine. Arno geeft aan dat het doel van 1,2 miljoen liter melk op jaarbasis al bijna is gerealiseerd en noemt dat duidelijk boven verwachting. Zijn vertrouwen is niet beschaamd. „Aanvankelijk waren Marco en Janine bij mij in loondienst, maar inmiddels vormen Marco en ik een maatschap en is Janine bij de maatschap in loondienst“, vertelt Arno.

Van Velzen bezoekt het bedrijf in Jade eens in de twee maanden en neemt dan de zaken door. „De dagelijkse dingen zijn bij Marco in vertrouwde handen“, vindt Arno. „Marco neemt in principe alle beslissingen. Als er geïnvesteerd moet worden of als het de fokkerij aangaat, vindt er overleg plaats.“ Marco noemt het best bijzonder dat hij het vertrouwen en de vrijheid kreeg, al geeft hij aan dat hij Arno ook voor zijn stage al kende via het veebeoordelen. Beide mannen blijken namelijk een passie voor fokkerij te hebben.

Keuringskampioen

Waar Arno wars is van exterieur en vooral op levensproductie fokt – zijn bedrijf bracht al 32

Koe	Vader	Moedersvader
Dina 23	Lize's Sendency	Ad 209 Woudh
Dora 26	Alert	Tryn Medalist
Dina 45	Expectency	Alert
Carolien 14	Cester (Chief Lad)	Alert
Dina 51	Rocket	Lize's Sendency
Maaïke 72	Ace	Unique
Dina 74	Tops	Triple Threat
Dora 38	Tops	Alert
Carolien 25	Tops	Rocket
Dina 71	Ace	Mister
Dina 95	Royalty	Inka
Maaïke 97	Scotty	Pilot
Dora 46	Merit	Tops
Dora 51	Ned Boy	Tops
Dina 139	Sunny Boy	Amos
Thijske 51	Sunny Boy	Tops
Dora 63	Tops	Amos
Afke 195	Sunny Boy	Viking
Dina 137	Sunny Boy	F16
Dina 144	Belt	Jason
Leeuwkij 158	Sunny Boy	Tops
Frisia 2	Celsius	Sunny Boy
Maaïke 155	Aldo	Majesty
Dina 157	Jabot	Amos
Oreo 18	Labelle	Opperbes
Leeuwkij 2	Celsius	Sunny Boy
Dina 167	Profeet	Sunny Boy
Afke 2	Jabot	Sunny Boy
Maaïke 195	Ronald	Jabot
Dina 190	Lord Lily	Sunny Boy
Dina 172	Sunny Boy	Tops
Afke 3	Boudewijn	Jabot

De bijna 17 jaar oude Maaïke 155 is één van de 32 honderdtonners die Van Velzen fokte. De Aldo-dochter produceerde al 136.500 kg melk en overschreed ook de barrière van 10.000 kg vet en eiwit.

honderdtonners voort – neigt Marco iets meer naar keuringskoeien. In Noordwest-Duitsland is veel enthousiasme voor keuringen en sinds twee jaar nemen Marco en Janine dan ook deel aan fokvedagen. En niet zonder succes. Trailordochter Anna, die al op het bedrijf was voordat Marco en Janine er kwamen, won al tweemaal een show en is inmiddels met 91 punten ingeschreven. Overigens voldoet de koefamilie ook aan Van Velzens maatstaven, want de koe is net als haar 13-jarige moeder, nog altijd op het bedrijf.

Copyright foto

Bedrijfsgegevens, Meedhuizen

Arno van Velzen melkt in het Groningse Meedhuizen 85 koeien in 2 x 7 stands 60 graden melkstal. De koeien worden gehuisvest in een 1 + 1-rijige ligboxenstal uit 1987. Rollend jaargemiddelde: 10.614 kilo melk met 4,22 % vet en 3,59 % eiwit bij een gemiddelde leeftijd van vijf jaar en acht maanden. Quotum: 853.000 kg melk

Stiergebruik: Shogun, Canvas, Impuls, Jardin, Surprise, Fidelity, Mascol, Diamond en Cassanova. Is heel tevreden over zijn melkkoeien van Future, O Man en Jorryn. Waardeert 'karakterkoeien', „de beste Jabots komen uit karakterkoeien als van Sunny Boy en Tops“.

Rantsoen: graskuil of gras. Maïs, bierbostel en krachtvoer tweemaal daags met de blokkenwagen voor het voerhek en aanvullend krachtvoer via krachtvoerautomaten. Het rantsoen wordt afhankelijk van de mest en het ureumgetal afgerond met soja. In de zomer dag en nacht weidegang.

Grondareaal: 59 hectare, waarvan 53,5 hectare in eigendom, 8,5 hectare maïs en de rest gras

Arno van Velzen behandelt zijn meest recente honderdtonner Afke 3 (v. Boudewijn) voor.

- ❶ *De ligboxenstal in Jade dateert van 2007, rechts de oude stal die inmiddels voor het jongvee wordt gebruikt.*
- ❷ *De 2 + 2-rijige stal heeft voorganger aan de buitenkant en is daardoor relatief eenvoudig uit te breiden.*
- ❸ *Marco Hekert is keuringsliefhebber en won met zijn koe Anna (v. Trailor, AV 91) al tweemaal de regionale fokveeshow.*
- ❹ *Arno's ligboxenstal uit 1987 is in 2005 gerenoveerd. De uitbreidingsplannen staan voorlopig in de ijskast.*

Marco heeft veel oudere koeien van de Duitse stieren Dolch en Strunz aan de melk, maar melkt ook koeien van de Nederlandse Olympic, Stilist, Fortune en Loe Martin. Vaarzen zijn er van Mascol, O Man en Kian en de pinken hebben Bertil, Kian en Otto veelal als vader. Nu er kalveren zijn van Fidelity, Stol Joc, Gibor en Legend, gebruikt Hekert de stieren Impuls, Diamond, Shogun en Jardin. In aanvulling op het met Arno overlegde stiergebruik, gebruikt Marco een stier als Cassano op zijn keuringskoeien.

De Dina's

De liefde voor de fokkerij blijkt tijdens een wandeling tussen de melkkoeien. Marco wijst zijn koeien één voor één aan, waarbij hij stevast de vaders noemt. En als hij er één vergeet, vraagt Arno ernaar. Later op het bedrijf van Van Velzen in het Groningse Meedhuizen blijft het gespreksonderwerp hetzelfde. Marco is weliswaar met zijn vriendin in Jade achtergebleven, maar Arno's vader Aad en oom Kees zijn aangeschoven. Hoewel Arno het fokdoel bepaalt – zo gebruikt hij geen stieren om hun exterieur, omdat het zijn fokdoel zou vertroebelen – geldt oom Kees nadrukkelijk als adviseur. De familie Van Velzen fokt al decennialang op levensduur. Al lang voor een kenmerk als duurzaamheid op de stierenkaart kwam, keken Kees, Aad en Arno van Velzen naar de levensproductie van de moeder van de stieren. En niet zonder resultaat. De eerste koe met een levensproductie van meer dan 100.000 kilo melk die het bedrijf voortbracht, is nog op de oude locatie in Zuid-Holland geboren. In 1974 vertrok Aad van Velzen namelijk met zijn gezin vanuit Schipluiden naar Meedhuizen, een jaar waarin hij al met Holsteins werkte. De nog Fries-Hollandse Dina 23 werd twee jaar eerder geboren en maakte in 1989 de 100.000 kilo melk vol. Ze werd de stammoeder van een unieke koefamilie die inmiddels al dertien honderdtonners voortbracht.

Aanhoudingspercentages

Naast geduld – koeien met een levensproductie vanaf 80.000 kilo melk hebben bij Arno krediet opgebouwd – is uiteraard de fokkerij van invloed op het enorme aantal honderdtonners dat het Amsweer-bedrijf voortbracht. Het oude criterium 'moeders met een hoge levensproductie' blijkt bij de stierkeuze nog steeds van toepassing, al zijn er inmiddels 'modernere' criteria aan toegevoegd. Stieren worden geselecteerd op basis van kilo's eiwit, laatrijheid, aanhoudingspercentages en afstamming. 'Zwakke' stieren als Bellwood, Fatal en Mascot blijken daarin ongewenst. „We zien liever stieren als bijvoorbeeld Mtoto, Rudolph, Jesther en Ronald in de afstamming.” Op advies van oom Kees kocht Arno ooit vijftig rietjes van de relatief onbekende en vroeg gesneuvelde Leroy Abrian. De stier scoort nog altijd een NVI van 160, vererft veel laatrijheid en levensduur en heeft met Labelle x Sunny Boy de gewenste afstamming. „Het mooiste

fundament is Labelle x Sunny Boy x Tops”, aldus Kees van Velzen, „maar Labelle zelf en ook Lava hebben we achteraf te weinig gebruikt.” Een andere vrij onbekende stier, die Arno meer recent veel gebruikte en nog steeds gebruikt, is Barnkamper Cassanova (Addison x Labelle). Een stier die een opvallende verbetering laat zien over de lactaties. „Zijn aanhoudingspercentages zijn geweldig. Maar liefst 48 procent is vijf jaar na de eerste kalving nog op de bedrijven aanwezig, tegenover 24 procent gemiddeld. Stieren als Tops en Kian komen tot 36 à 37 procent”, stelt Kees van Velzen.

KI-belangstelling

De bijzondere resultaten op het Amsweer-bedrijf hebben inmiddels ook tot KI-belangstelling geleid. Zo is Amsweer Super-Joc (Stol Joc x Caliber) een 'toekomststier' bij KI Samen en zet dezelfde KI binnenkort ook een stiertje uit de combinatie Cassanova x Dustin in. Of de beide stieren een garantie zijn voor een hoge levensduur is niet met zekerheid te zeggen, maar dat vitaliteit in de Meedhuizense veestapel is verankerd, staat vast. Zelfs een Boudewijn-dochter (zie tabel) is er inmiddels honderdtonner geworden. Dat zowel de moeder, de grootmoeder als ook de overgrootmoeder van deze Afke 3 eveneens honderdtonner zijn geworden, tekent de kracht van de koefamilie. In de tabel valt verder de invloed van de stieren Sunny Boy en Tops op. Kees' favoriete honderdtonner is Dina 74 (Tops x Triple Threat), die 18 jaar oud is geworden en maar liefst 152.000 kilo melk produceerde. Arno verkocht haar Sunny Boy-dochter Dina 172, welke de eerste honderdtonner werd op het bedrijf van de maatschap Kapper-Ten Tije in Laren (Gld.). Maar liefst drie kleindochters (Dina 139, Dina 157 en Dina 190) slechtten op het Amsweer-bedrijf eveneens de barrière van 100.000 kilo melk. Dina 74 produceerde net als inmiddels vijf stalgenotes tevens 10.000 kilo vet en eiwit. Van het vijftal zijn Maaike 155 en Oreo 18 nog steeds aanwezig.

Geen glamour

Of een koe de eerste honderdtonner op een bedrijf is, noemt Kees van Velzen een belangrijker gegeven. „Arno heeft heel goede Aldo's gemolken. Aldo gaf zulke kleine koeien, dat ze als pink voor de export niet weg konden en dus bleven ze maar. En vervolgens werden ze nog oud ook.” Volgens Van Velzen is Aldo vooral gebruikt op 'niet-fokbedrijven', waar de stier al menigmaal tot de eerste honderdtonner heeft geleid. „Dat tekent de echte duurzaamheidsstieren.” Arno van Velzen gebruikte de stier O Man al vroeg en ook veel. „Het was een Manfred-zoon en die trok mijn aandacht, omdat het geen glamour-stier was”, verklaart hij, waarmee hij tot de kern komt. Glamour betekent volgens Van Dale 'betoverende glans' of 'schone schijn'. Een koe mag best mooi zijn – Arno's oudere koeien noteren zelfs een gemiddeld exterieur van 84,1 punten – maar dat mag volgens de veehouder niet leiden tot overwaardering. ■